

Kristdemokraterna

Förslag till budget 2013
och flerårsplaner 2014 – 2015
för Göteborgs Stad

För ett mänskligare Göteborg!

På många sätt är Göteborg en fantastisk plats på jorden. Det är dock lätt att glömma att Göteborg skulle kunna vara en ännu bättre stad att bo i. Tyvärr har vi vant oss vid att det är kö till förskolan, att barngrupperna är överfulla, att äldre inte har inflytande över sin vardag. Så måste det inte vara, Göteborg kan bättre!

Göteborg ska vara världens bästa stad för barn och unga att växa upp i. Vi vill se en förskola som präglas av hemmets trivsel snarare än industrins effektivitet. Vi vill att valet av skola ska vara fritt och överlåtas helt på barnen och deras föräldrar. Men oberoende av valet behöver varje barn en skola som tillgodoser det enskilda barnets behov av kärlek och krav, stöd och beröm.

Kristdemokraternas unika bidrag i svensk politik är övertygelsen om att politik inte ska eller kan skiljas från värderingar. Politiken får inte begränsa sig till att bara tala om välfärdssystem och skatter, utan måste också tala om hur tillit och gemenskap kan främjas i samhället.

Vi har alla under de senaste åren upprörts över skandaler i stadens verksamheter. Dessa ska motverkas med hårdare regler och uppföljning, men det räcker inte. Det går inte att skapa ett Göteborg där man inte kan göra fel, vi måste skapa ett Göteborg där man inte vill göra fel.

Vi vill sätta barns och ungas uppväxtvillkor i fokus därför att ju bättre förutsättningar de får, desto bättre blir Göteborg.

David Lega, *Kommunalråd för Kristdemokraterna i Göteborg*

Innehållsförteckning

För ett mänskligare Göteborg!	3
Allians för ett mänskligare Göteborg.....	6
Det goda samhället.....	10
Tillväxt.....	13
Folkhälsa.....	17
Familjer.....	19
Ungdomar.....	21
Äldre göteborgare	23
För personer med funktionsnedsättning.....	27
Social välfärd	29
Utbildning	32
Ett tryggare Göteborg.....	36
Stadsutveckling	38
Bostäder	40
Kultur	42
Fritid.....	44
Trafik.....	46
Miljö.....	48
Organisation och ekonomi	50

Allians för ett mänskligare Göteborg

Människors lika värde är alla överens om, men det måste också upprätthållas i vardagen. Alla har rätt till sin integritet, sitt självbestämmande och sin delaktighet. Ingen ska behöva utsättas för diskriminering. Det är i stor utsträckning en attitydfråga där ansvaret ligger hos var och en av oss, men det offentliga har ett ansvar att ta på sig ledartröjan i arbetet mot diskriminering och för mångfald.

I Göteborg ska ingen behöva oroa sig över att välfärden inte fungerar. Då spelar det ingen roll om förskolan eller äldreboendet drivs av kommunen, av personalen själva eller av ett kvalitetssäkrat företag. Att göteborgarna får bra välfärd för skattepengarna är det viktigaste målet. Politikens roll är att underlätta för människors inneboende kraft och personliga val. Att själva få välja vilken skola man föredrar för sina barn eller vilken omsorg som passar en bäst ska vara självklart.

Politiken i Göteborg ska fokusera på att staden fungerar utan att det uppstår brister eller långa köer, exempelvis till förskolan, äldreboendet eller för att få en bostad. Barngrupperna ska inte vara större än att de vuxna hinner ägna tid, omsorg och uppmärksamhet till varje barn. Ingen ska tvingas lämna skolan utan tillräckliga kunskaper för att klara sig i framtiden. Elever med särskilda behov ska få den hjälp och det stöd de behöver. Den kunskapsbaserade socialtjänsten ska arbeta förebyggande och främja goda levnadsvillkor för alla. Politiken ska göra det möjligt för människor att flytta hit och bostäder ska byggas i den takt som behövs för att möta efterfrågan. Omsorgen om äldre ska vara så bra att en promenad i solskenet eller ett glas vin till maten inte ska kallas "guldkant i tillvaron". Oavsett ålder så har göteborgaren rätt att leva som det passar en.

Fler ska kunna jobba

För att fler göteborgare ska kunna jobba gäller det att underlätta för företagandet. Göteborgsregionen har goda förutsättningar för fler människor och nya jobb, men det kräver bland annat att kommunikationerna förbättras. Tack vare det västsvenska paketet kommer investeringar i nya vägar, järnvägar och utbyggd kollektivtrafik. Det krävs för att regionens konkurrenskraft i omvärlden ska stärkas och locka hit fler människor och fler jobb.

Göteborg är en stad med mångfald. Tyvärr präglas en del områden av stort utanförskap som i stor utsträckning drabbar dem med utländsk bakgrund. Detta måste brytas. Oavsett bakgrund ska alla göteborgare ha möjlighet att planera sina liv, välja boende, studera, arbeta och vara en del av staden. Vi vill inrätta ekonomiska frizoner, så kallade nystartszoner, i områden med hög arbetslöshet och stort utanförskap. Då kan fler starta företag och det blir billigare att anställa. När man jobbar ökar självkänslan och det egna ansvarstagandet. Då ökar även delaktigheten i samhället.

Värdighet, valfrihet och trygghet i vardagen

Behovet av individuell anpassning är stort inom omsorgen. Därför ska det finnas en mångfald av aktörer med den rikedom på metoder som ofta är en förutsättning för att lyckas. Offentlig och privat verksamhet ska komplettera varandra och fungera som alternativ för den som vill välja. Det ger möjlighet för fler människor och fler företag att ta plats i en välfärd som präglas av kvalitet och service.

En viktig uppgift för staden är att se till att det finns tillräcklig omsorg av god kvalitet för de äldre göteborgare som behöver service, omsorg och vård. Det innebär att äldreomsorgen ska utgå från varje enskild människa och präglas av inflytande, trygghet och respekt. Respekten för äldre människors integritet och självbestämmande kan bara garanteras genom att själv få välja, både vad sorts stöd man vill ha men också vem som ska utföra stödet. Värdighet och trygghet ska vara utgångspunkten.

En ren och trygg stad för alla

Staden ska ligga i framkant när det gäller användning och uppmuntran av ny miljöteknik. Vi välkomnar Västra Götalandsregionens målsättning att 90 procent av kollektivtrafiken ska drivas av förnyelsebart bränsle år 2025. Den viktigaste lokala miljöinsatsen är det egna ansvarstagandet. Samarbete mellan staden, det lokala näringslivet och göteborgarna är receptet för ett framgångsrikt miljöarbete som är förankrat i människors engagemang och ansvarstagande. Om alla återvinner sitt avfall och tänker igenom sina vardagsbeslut kommer Göteborg att bli en grönare och trivsammare stad. Målet om ett långsiktigt hållbart samhälle är mycket svårt att nå utan ekonomisk utveckling och välstånd. Förbud och inskränkningar i människors livsval är fel väg att gå. Istället ska det vara lätt att göra rätt och leva ett liv med omsorg om både människor och miljö.

Göteborg har goda möjligheter att bli en tätare stad med fler bostäder och fler arbetsplatser. Idag råder stor brist på bostäder och målen för nybyggnationen är för lågt satta. Vi vill göra det möjligt för alla som vill, att bo i Göteborg. Genom att minska byråkratin och skruva upp byggtakten av bostäder med varierad prisbild och upplåtelseform i hela staden är det möjligt.

Alla ska känna sig trygga i hela Göteborg. Ett bra och nära samarbete med polisen, näringslivet och det lokala samhället är grundläggande för att kunna sätta in rätt insatser där de gör störst nytta. Förbättrade belysningsprogram, effektivare klottersanering och bättre städning av gator och torg är andra viktiga åtgärder för att skapa ett renare och tryggare Göteborg.

Alliansen tar ansvar för Göteborg

Göteborg är en fantastisk stad, men den kan bli bättre. Idag ser vi långa köer till förskolan, stora barngrupper, sjunkande betyg i grundskolan och allt färre platser i äldreomsorgen. Det beror inte på bristande resurser eller för låga skatter. Det beror på bristande politiskt ansvarstagande och felaktiga prioriteringar. För få bostäder beror inte på att det saknas vilja att bygga. Det beror på byråkrati och för att de styrande partierna hindrar staden från att växa i den takt som människor vill flytta hit. Alliansen vill se ett Göteborg för fler människor. Alla dessa människor ska ha möjligheter att få forma sina egna liv och ha förutsättningar att

uppfylla sina drömmar, oavsett vilken stadsdel de bor i. Med denna frihet följer ett ansvarstagande. Det handlar dels om att ta ansvar för sig själv och sin familj, dels om att ta ansvar för att vår stad ska bli den plats som fler vill bo, besöka och jobba i.

Göteborg är en stad där potentialen är enorm, men där samhällsproblemen tyvärr inte hanteras tillräckligt av den sittande rödgröna majoriteten, trots att de haft nästan 20 år på sig. Alliansen står redo att ta över utmaningen för ett bättre Göteborg. Med vår politik vill vi bryta utvecklingen med allt sämre betyg i grundskolan, längre förskoleköer och för stora barngrupper. Med vår politik vill vi öka kvaliteten i äldreomsorgen, stärka konkurrenskraften i Göteborg, bygga fler bostäder och se till att fler kan starta företag och ha ett jobb.

Göteborg i juni 2012

Jonas Ransgård (M) Helene Odenjung (FP) David Lega (KD)

Det goda samhället

Kristdemokratisk ideologi har sin grund i den kristna människosynen. Enligt denna har alla människor samma absoluta och okränkbara värde. Detta innebär att ingen människa får behandlas kränkande eller diskrimineras på grund av till exempel kön, ålder, social status, etnisk tillhörighet, funktionshinder, sexuell identitet eller religion. Det är den absoluta respekten för alla människors lika och unika värde som ger det goda samhället. Människovärdet utgör grunden för det demokratiska samhället och garantin för mänskliga fri- och rättigheter.

Att alla människor är unika innebär att det inte finns några universallösningar som passar alla. Vad som är bäst för en person, behöver inte nödvändigtvis passa för en annan. Det är därför viktigt att alla människor så långt det är möjligt har makt att själva bestämma över sin vardag, och att alla ges rätt att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar.

Det gemensamma bästa

Människan är till sin natur social. Hon utvecklas i relationer med andra och olika former av gemenskaper är nödvändiga för vår personliga utveckling. En gemenskap kännetecknas av att den bildas kring ett gemensamt ändamål och kan vara allt från den närmaste familjen, släkten och vännerna, till intresseföreningar, organisationer eller andra sammanslutningar. Dessa gemenskaper – det civila samhället – utgör samhällets bas.

Kommunens uppgift är att verka för det gemensamma bästa, det vill säga underlätta för dessa gemenskaper att fungera fritt och se till att deras syften och ändamål inte krockar med varandra. Politiker ska inte frånta göteborgarna bestämmanderätten över det som de själva kan sköta. Kommunen ska uppmuntra och ta tillvara de initiativ som kommer ifrån det civila samhället. Det är kommunen som är till för människorna och deras gemenskaper – inte tvärtom.

Valfrihet

För Kristdemokraterna är valfriheten självklar. För en familj innebär valfrihet till exempel att kommunen inte ska bestämma i familjens ställe hur man ska ordna sin barnomsorg. Vi är

övertygade om att det är föräldrarna själva som vet vad som passar den egna familjen bäst. Det offentliga ska inte styra familjernas val mot en viss barnomsorgsform, utan ge föräldrarna verklig och ekonomisk möjlighet att välja det som är bäst för just dem. På samma sätt ska elever och föräldrar ges ökad möjlighet att fritt välja skola. Äldre som bor hemma ska kunna välja vad de vill ha hjälp med och vem som ska göra det. De som inte längre kan eller vill bo kvar hemma ska ha rätt att fritt välja boendeform, oavsett utförare. All äldreomsorg, liksom skola och förskola, ska vara fortsatt gemensamt och solidariskt finansierad genom skatter, men med valfrihet mellan olika utförare.

Solidaritet

Det är kommunens skyldighet att främja dess invånares ekonomiska och sociala trygghet. Men vi har även alla ett ansvar som medmänniskor. Den kristdemokratiska ideologin betonar solidaritet. Denna solidaritet gäller inte bara inom den egna gruppen eller inom geografiska gränser, utan omfattar såväl de svaga i vårt eget samhälle som medmänniskor i den internationella gemenskapen. Solidariteten är grunden för social rättvisa, det vill säga ambitionen att utjämna strukturella orättvisor och att skapa en rättvis fördelning inom det goda samhället. Hur man behandlar och tar hand om de svagaste kan ses som ett mått på hur civiliserat ett samhälle är. Den som känner solidaritet med svaga och utsatta behandlar dem också med värme och medkänsla.

Alla människors lika värde

Principen om alla människors lika värde är grunden för jämställdhet mellan män och kvinnor. Jämställdhet kräver likvärdiga villkor för män och kvinnor, både formellt och informellt. För att detta ska bli möjligt måste vi erkänna och undanröja traditionella föreställningar, fördomar och strukturer som förhindrar eller försvårar jämställdheten. Detta gäller inom familjen, på arbetet liksom i samhället i övrigt.

Jämställdhetsperspektivet ska vara integrerat i hela kommunens verksamhet, inte minst vid lönesättning och rekrytering.

Som arbetsgivare är det viktigt att Göteborgs Stad är ett föredöme på jämställdhetsområdet. Det innebär bland annat att det inte ska finnas oskäliga löneskillnader eller olika villkor för kvinno- respektive mansdominerade yrkesgrupper. Det är även viktigt att

man underlättar för män och kvinnor att förena sitt yrkesliv med familj och fritid. Det ska därför vara möjligt att erbjuda arbetstider och löneförmåner som stöder den inriktningen.

Tillväxt

Göteborg är en attraktiv stad att bo och leva i och uppfattas av många som den trevligaste staden i Sverige. Men det innebär inte att vi får slå oss till ro. Tvärtom måste ett ständigt arbete pågå för att behålla en tätposition. I det arbetet krävs mod att välja, mod att prioritera och mod att fokusera på det som är gott och långsiktigt. Här är kombinationen av ett bra ledarskap och ett personligt ansvarstagande avgörande. Utan alla göteborgares delaktighet och personliga ansvar för en god hushållning av våra gemensamma resurser, för vår gemensamma miljö, för vårt stadsrum och för den allmänna bilden av Göteborg, kan inte ledarskapet lyckas.

För att staden ska utvecklas och välfärden garanteras krävs tillväxt. Fler arbetstillfällen är en konsekvens av tillväxt. Ska Göteborgsregionen även fortsättningsvis vara en dynamisk tillväxtregion krävs att fler kommer i arbete, och att samtliga berörda aktörer; kommun, högskola och näringsliv, samverkar för att möta varandras behov och skapa förutsättningar för ett konkurrenskraftigt företagsklimat.

Stadens utvecklingspotential är till stor del beroende av utvecklingen inom den privata sektorn. I Göteborg med omnejd finns en blandad industri- och företagsstruktur. Blandningen mellan högteknologisk forskning och tung industri å ena sidan och mixen mellan små, medelstora och stora företag å andra sidan gör att förutsättningarna är goda. Det gäller dock att förvalta och förbättra dessa förutsättningar genom att stimulera och uppmuntra till entreprenörskap och företagande.

En god infrastruktur är grundläggande för tillväxt. Det västsvenska infrastrukturpaketets olika delar anger en god grund. Men utvecklingsarbetet för framtiden får inte avstanna bara för att paketet övergått till en genomförandefas. Istället gäller det att staden fortsätter att identifiera de nödvändiga åtgärderna för en hållbar tillväxt.

Göteborg ska även fortsättningsvis marknadsföras som ett resmål. I detta arbete är naturligtvis evenemangs- och turistupplevelsorna viktiga. Här har staden en stor potential som kan ge utdelning i arbetstillfällen då dessa branscher ofta är personalintensiva. Men om ska staden värna sin plats på den globala evenemangsmarknaden krävs ett fortsatt utvecklingsarbete av våra

mötesplatser. Frågan om en eventuell ersättningsarena till den alltmer omoderna Scandinavium måste snart leda fram till ett beslut. Ju längre ett beslut dröjer desto mer riskerar Göteborg att tappa på evenemangsmarknaden.

Att våra invånare har ett arbete att gå till varje dag skapar inte bara tillväxt, utan även en meningsfull tillvaro och självrespekt. Alla människor har ett grundläggande behov av att känna sig betydelsefulla och att få bidra med något. Arbetet med att minska bidragsberoendet, och se till att så många som möjligt efter egen förmåga kan arbeta, måste därför ges hög prioritet.

Att bryta utanförskapet och få fler i arbete är det bästa sättet att minska sociala orättvisor och grogrunden för passivitet och destruktivitet hos individer och grupper. Med ökad sysselsättning är dessutom fler med och bidrar till den offentliga servicen, vilket medför möjligheter till förbättrade servicenivåer.

Ett viktigt led i att öka sysselsättningen är att göra det lönsamt att arbeta. Bidragssystemen måste ses som en kortsiktig lösning som ska stimulera till ett arbete med egenförsörjning.

För att effektivisera stadens arbete med att etablera göteborgare på arbetsmarknaden vill vi inrätta en delegation under kommunstyrelsen som uteslutande fokuserar på arbetsmarknadsfrågor. Denna delegation skall vara skild från stadens delegation för personalfrågor.

Det ska vara möjligt att ha längre visstids- och säsongsanställningar. Det ökar förutsättningarna för ungdomar som söker sommarjobb eller tillfälliga anställningar inom till exempel turistnäringen att få arbete.

Globalisering

Den ständigt pågående globaliseringen påverkar förutsättningarna även för Göteborg. Vår konkurrensbild förändras ständigt. Göteborgs Stad konkurrerar inte bara med kommuner och regioner i Sverige, utan även med helt andra delar av världen. För att möta denna utveckling måste vi bli bättre på att se oss själva i ett internationellt perspektiv och anta de utmaningar som möter oss på den internationella arenan. Entreprenörer och företagare skapar möjligheter för en god samhällsutveckling. Vi alla måste börja se på och tala om företagandet och entreprenörskapet med mer positivt laddade förtecken. Då får vi fler att ta steget, att våga.

Vi måste förbättra förutsättningarna för de företag vi har idag och vi måste bli bättre på att stimulera entreprenörer att ta steget till företagare.

Att starta och driva företag måste vara enkelt. Kommunen kan göra mycket för att förenkla för företagen genom att till exempel tydliggöra och förbättra administrativa rutiner, som till exempel tillståndsansökningar och betalningstider. En företagare ska inte behöva vända sig till olika delar av stadens organisation för att klara kraven från den kommunala byråkratin.

För att underlätta nyföretagande införs på försök införa så kallade ekonomiska frizoner. Sådana försök bör kunna etableras i olika delar av Göteborg.

Ta tillvara mångfalden

Göteborg är idag en stad som präglas av mångfald. Drygt 20 procent av stadens befolkning är födda utomlands. För att alla människor i realiteten ska ha lika rättigheter och möjligheter måste segregationen, diskrimineringen och främlingsfientligheten motverkas kraftfullt.

En hög arbetslöshet bland människor med utländsk bakgrund är en av de viktigaste orsakerna till segregation och utanförskap. Står man utanför arbetsmarknaden förlorar man en naturlig plattform för att lära sig det svenska språket och knyta sociala kontakter. Det ska därför finnas särskilda ”jobbguidar” som har till uppgift att hitta arbete till människor med utländsk bakgrund.

En förutsättning för att kunna minska segregationen är att personer med invandrarbakgrund känner till hur det svenska samhället fungerar och vilka rättigheter och skyldigheter man har. På så sätt ökar delaktigheten och utanförskapet minskar. Det ska därför anordnas regelbundna introduktionsmöten för alla nyinflyttade i Göteborg. Vid dessa ska man till exempel få information om kommunen, näringslivet, föreningar och svenskundervisning. För att ge utländska familjer en möjlighet att tillsammans möta det nya landet finns Introduktionsskolan i Bergsjön. Här ges grundkunskaper i svenska och om samhället. Kommunstyrelsen ges därför uppdraget att utreda behovet av ytterligare en introduktionsskola i Göteborg.

Satsningarna på validering som syftar till att översätta personers färdigheter och kompetenser till formella handlingar ska fortsätta och förbättras. Det kan röra sig om utbildningar och kompetenser som en person inhämtat från sitt hemland. Men det kan också handla om färdigheter som man skaffat sig här i Sverige men där det saknas formella handlingar. Valideringsarbetet ökar människors möjlighet att få jobb.

Folkhälsa

Våra livsvillkor och våra levnadsvanor har stor betydelse för vår hälsa. Vår fysiska och psykiska hälsa grundläggs tidigt i livet, vilket gör det viktigt med tidiga förebyggande insatser. Ofta sätts insatser in först i tonåren, trots att problemen hade kunnat identifieras redan i tidig ålder. Förutom det onödiga mänskliga lidande det medför innebär det också att kostnaderna många gånger blir väldigt höga.

Uppväxtmiljön

Sambandet mellan barns hälsa och föräldrarnas ekonomiska, sociala och psykiska situation är tydligt. Det förebyggande folkhälsoarbetet ska inriktas på att tidigt identifiera barn och ungdomar i riskzonen och att stödja utsatta familjer. För detta arbete krävs en helhetssyn och ett nära samarbete mellan till exempel mödravård, barnavårdscentral, barnomsorgen, och socialtjänst, något som underlättas genom att samla dessa under samma tak i form av så kallade familjecentraler.

De flesta experter är i dag eniga om vikten av att barns och ungdomars svårigheter uppmärksammas i tid, och att de tillsammans med anhöriga erbjuds insatser tillräckligt tidigt för att vända en negativ utveckling. Ett bra sätt att tidigt uppmärksamma barn och ungdomar som har det svårt är genom skolans så kallade elevhälsoteam. Det är därför ur ett folkhälsoperspektiv viktigt att stärka elevhälsovården.

Övervikt och fetma

Övervikt och fetma orsakar många svåra hälsoproblem. Särskilt allvarligt är att problemen går ner i åldrarna eftersom fetma som är grundlagd tidigt i livet är särskilt svår att komma tillrätta med.

Den ökade övervikten och fetman beror på försämrade matvanor och för lite fysisk aktivitet. Den fysiska aktiviteten hos barn och ungdomar måste öka, både under skoltid och på fritiden. I grundskolan ska tiden som ägnas åt fysisk aktivitet öka. Skolgårdarna ska utformas så att de inbjuder till lek och idrott. För att uppmuntra elever till fysisk aktivitet även på fritiden är det viktigt med ett väl utvecklat samarbete mellan skolor, fritids, och idrottsföreningar.

Även vikten av hälsosamma vanor bör betonas i skolan och på förskolorna. För att undvika att elever hoppar över skolmaten och köper snabbmat eller godis är det viktigt att den mat som serveras i skolorna inte bara är näringsrik och nyttig, utan även att den smakar gott och serveras på ett aptitligt sätt i en lugn miljö. Godis och läsk ska inte säljas på skolorna.

Alkohol, narkotika, doping och tobak

Alkohol, narkotika, doping och tobak är stora hot mot folkhälsan. För att nå resultat i arbetet mot droganvändning krävs det konkreta mål. Arbetet ska inriktas på att motverka en för tidig alkoholdebut, minska totalkonsumtionen av alkohol, minska rökningen, framförallt bland ungdomar, samt motverka att unga prövar narkotika. För att öka möjligheten till tidig upptäckt ska skolorna, efter föräldrarnas medgivande, kunna göra oanmälda drogtester på eleverna.

Sex och samlevnad

Det är viktigt att det i skolorna ges information om sex och samlevnad. Undervisningen ska syfta till att eleverna ska kunna ta ansvar både för sig själva och andra vad gäller frågor om kärlek, sexualitet och samlevnad. Det finns ungdomar som på grund av sin religion eller kulturella tradition, kan uppleva det svårt att diskutera frågor om sex och samlevnad. Det ska därför finnas ungdomsmottagningar i staden med personal som har denna kunskap och erfarenhet.

Kristdemokraternas förslag

- Satsa på tidiga insatser mot fysisk och psykisk ohälsa
- Den fysiska aktiviteten bland barn och unga ska öka
- Konkreta insatser för att minska droganvändning

Familjer

Det är i familjer som grundläggande värderingar, normer samt tilliten till och respekten för andra människor grundläggs. Familjer ser olika ut och utgör samhällets viktigaste byggsten. Det mest effektiva sättet att förebygga och minska stora samhällsproblem som våld, kriminalitet och drogmissbruk är att stödja familjerna. En harmonisk, positiv och väl fungerande hemmiljö ger bäst förutsättningar i livet. Föräldrarollen måste uppvärderas och familjepolitiken möjliggöra för föräldrar att tillbringa mer tid med barnen.

Fler familjecentraler

På familjecentraler bedrivs förebyggande och hälsofrämjande verksamhet riktad till föräldrar och barn genom att olika aktörer samordnar sina resurser. Basen är den allmänna mödra- och barnhälsovården i samverkan med öppna förskolan samt en förebyggande socialtjänst. Men även kurator, logoped och familjerådgivning kan knytas till verksamheten. Genom denna samverkan under ett tak ökar möjligheten att tidigt identifiera barn i riskzonen och sätta in det stöd och hjälp familjen behöver. Den öppna förskolan är av speciell betydelse eftersom där skapas en mötesplats för alla föräldrar och barn i närområdet.

Familjecentralen, i samverkan med till exempel ideella föreningar, ska anlitas som utförare av föräldrautbildning. Vi vill stärka föräldrarna i sin föräldraroll och satsa på fler föräldrautbildningar, inte bara när barnet är nyfött utan återkommande.

Kommunal barn- och familjeombudsman

FN:s barnkonvention ska enligt beslut i Göteborgs kommunfullmäktige genomsyra arbetet i alla kommunala verksamheter. Dock finns det ingenstans man kan vända sig om man som barn eller förälder anser att konventionen inte följs. För detta ändamål krävs en lättillgänglig instans som är fristående i förhållande till förvaltningar och verksamheter i övrigt; en kommunal barn- och familjeombudsman.

Valfrihet och rättvisa inom barnomsorgen

Föräldrar ska ha rätt att fritt välja barnomsorg. Kommunens stöd till barnomsorgen måste fördelas rättvist och innebära verkliga

valmöjligheter för familjerna. Det betyder att även de som inte kan eller vill nyttja den kommunala barnomsorgen också ska ha rätt till ekonomiskt stöd. Den barnomsorgspeng som finns idag för dem som tar hand om egna barn och andras barn i hemmet ska därför kunna ges för enbart omsorg om egna barn.

Förskola är inte självklart det bästa alternativet för alla barn. Istället för att som idag utgå ifrån att det bara finns en form av barnomsorg – förskolan – måste man använda sig av de olika alternativ som faktiskt finns. Med en större öppenhet för alternativa lösningar ökar inte bara valfriheten, utan även möjligheten att komma till rätta med de stora grupperna inom barnomsorgen. Ett maxtak för antalet barn i grupperna ska införas.

Kommunen ska underlätta för alternativa lösningar som till exempel familjedaghem, föräldrakooperativ och fler-familj-system. För att öka valfriheten inom barnomsorgen och ge de olika alternativen lika villkor vill vi att barnomsorgspengen oavkortad går till det alternativ som föräldrarna väljer.

Barn och vuxna i det offentliga rummet

Det behövs fler mötesplatser för barn och vuxna i Göteborg. De befintliga lekplatserna runt om i staden behöver rustas upp samtidigt som nya behöver skapas. Inte minst centrala Göteborg behöver fler lekplatser och spontanidrottsplatser.

Kristdemokraternas förslag

- Skapa fler familjecentraler
- Öka satsningarna på föräldrautbildning
- Öka valfriheten genom barnomsorgspeng
- Inrätta en kommunal barn- och familjeombudsman

Ungdomar

Att vara ung är att gå igenom en speciell fas i livet. Många vägval skall göras som får betydelse för resten av livet. Ungdomsåren är i hög grad den tid då identiteten formas i samspel med familj, vänner, föreningslivet och det omgivande samhället. Det är därför viktigt att det finns vuxna runt ungdomarna som har tid att vara den trygghet som är en förutsättning för frigörelseprocessen och identitetsskapandet. Det är viktigt att elevhälsovården och ungdomsmottagningar ges möjligheter att ge rätt stöd och hjälp. Samverkan, tillgänglighet och en tidig insats ska vara ledorden. Vägen till vuxenlivet berör hälsa, utbildning, fritid, social delaktighet och arbete.

Kommunen måste kunna erbjuda ungdomar meningsfull fritidssysselsättning. Det gäller verksamheter i kommunal regi, såväl som verksamheter med kommunala bidrag. I varje stadsdel ska det finnas fritidsgårdar, replokaler eller andra lämpliga lokaler där ungdomar får en möjlighet att prova på eller ägna sig åt det de är intresserade av. Staden ska erbjuda alternativ för ungdomar som är för gamla för fritidsgårdarna, samtidigt som de är för unga för att komma in på pubar och klubbar.

Ungas etablering på arbetsmarknaden

Ungdomars väg till etablering på arbetsmarknaden ställer stora krav på omgivningen, och inte minst på Göteborgs stad. Det är viktigt att kommunens arbete är kunskapsbaserat, målmedvetet och strategiskt. Runt om i staden pågår mycket bra arbete men det behöver utvecklas. Det behövs ett tydligare uppdrag och definition av stadens arbetsmarknadsinsatser, ett gemensamt utvärderingssystem för alla de insatser som görs och en utvecklad central samordning. Ungdomar födda utomlands är i högre grad arbetslösa än svenskfödda ungdomar. Detta faktum kräver krafttag från arbetsgivare i alla branscher genom att rekrytera personer med olika bakgrund för att inte ungdomar i tidig ålder ska hamna i långvarigt utanförskap. För ungdomar som behöver hjälp från fler olika aktörer är Samordningsförbundens arbetssätt ett exempel på att få fler ungdomar till utbildning och jobb. Göteborgs stad är inte ensam i ansvaret, utan även statliga myndigheter och regionala aktörer, till exempel Arbetsförmedlingen hälso- och

sjukvården måste finnas med i arbetet för att förhindra att ungdomar hamnar i utanförskap.

Kristdemokraternas förslag

- Insatserna för ungas etablering på arbetsmarknaden ska samordnas
- Arbetssätten för att hjälpa unga till arbete ska utvecklas
- Alla ungdomar ska erbjudas alternativ till en meningsfull fritid

Äldre göteborgare

Äldre göteborgare ska bemötas med respekt och de ska ha makt och möjlighet att ges inflytande över hela sin livssituation och vardag. Alla göteborgare ska kunna åldras med värdighet.

För att Göteborg ska bli en bra stad för äldre ska service, vård och omsorg vara tillgänglig och ges utifrån en helhetssyn på den enskilde, där hänsyn tas till själsliga, andliga och materiella behov. Detta innefattar även möjligheten att själv få välja vem som utför hjälpen till exempel i hemmet. Det kan man inte idag. Det innebär att äldre göteborgare fräntas en valfrihet som är självklar för barn och familjer vad gäller förskola och skola. Dessutom undertrycks kreativitet, innovationskraft och delaktighet för andra aktörer genom det kommunala monopolet. Göteborg ska därför tillämpa Lagen om valfrihet (LOV).

Inrätta fler träffpunkter

Många äldre drabbas av social isolering, vilket påverkar såväl den fysiska som den mentala hälsan. Det ska därför, gärna i anslutning till äldreboenden, inrättas fler träffpunkter för äldre, där äldre som bor hemma kan träffas för att äta tillsammans och få hälsoråd. Det ska även vara möjligt att delta i andra aktiviteter som till exempel fysisk aktivitet, estetisk verksamhet och utflykter.

Inför en värdighetsgaranti

Det ska införas en värdighetsgaranti som tydligt anger vad göteborgarna kan förvänta sig av äldreomsorgen. Anser vårdtagare eller anhörig att verksamheten inte infriar de krav som värdighetsgarantin anger, ska man kunna vända sig till en instans för klagomål.

Inrätta en kommunal äldreombudsman

Kvalitetsbrister inom äldreomsorgen är allvarliga och där kan kommunen göra mer för att följa upp och utvärdera sin verksamhet. Vi vill också att en kommunal äldreombudsman inrättas dit den enskilde kan vända sig med frågor och klagomål. Äldreombudsmannen ska ha en stark, fristående ställning gentemot politiker och personal. En annan viktig funktion är att vid behov kunna hänvisa och förmedla kontakter till ansvariga, liksom att dokumentera och följa upp inkomna synpunkter.

Ökat fokus på äldres rehabilitering

För att förbättra samverkan mellan olika professioner som kommer i kontakt med äldre ska arbetet med hemrehabilitering intensifieras. Arbetssättet går ut på att hemtjänstpersonal, arbetsterapeuter, sjukgymnaster och övriga jobbar ihop och samverkar och utbyter kunskaper utifrån den äldres behov och förutsättningar. Resultatet av samverkan blir ökad trygghet för våra äldre och tydligare medicinsk överblick för vårdpersonalen inom hemsjukvården. Det kommer fortsättningsvis att behövas korttidsplatser då alla äldre inte alltid direkt klarar övergången mellan sjukhusvistelsen och hemmet.

Stöd anhörigvårdarna

Uppemot två tredjedelar av det totala vård- och omsorgsarbetet utförs av anhöriga. Den som vårdar en anhörig i hemmet ska erbjudas praktisk och ekonomisk hjälp samt handledning. Det stöd och den hjälp, till exempel i form av avlastningsplatser, avlösning och dagverksamhet som finns måste utökas. Kommunen ska även kunna erbjuda så kallad nattvård. Avlösning av anhöriga i hemmet kan ibland vara bättre än en avlastningsplats på något boende.

Äldrelots

Bland äldre, framförallt med invandrarbakgrund, finns det många som inte får den hjälp de behöver eftersom de själva eller deras anhöriga inte känner till kommunens skyldigheter. Kommunen ska därför arbeta med uppsökande verksamhet i gruppen över 75 år. Alla äldre ska också ha tillgång till äldrelots.

Läkemedelshantering

Studier visar att äldre ofta har läkemedel förskrivna från flera olika håll, vilket ökar risken att man tar läkemedel som motverkar varandra eller som kombinerat ger starka biverkningar. Det är därför viktigt att en och samma läkare har ansvar för den äldres läkemedelsbehandling eller att möjlighet ges att samköra dataregister.

Äldres måltider

Måltiderna för våra äldre ska vara dagens höjdpunkter. Det handlar inte bara om matens kvalitet utan också om miljön runt omkring och att det är viktigt att få sällskap vid sin måltid.

Kompetensen hos personalen ska öka både inom hemtjänst och på våra äldreboende inom detta område.

För att minska problematiken med äldre som lider av undernäring ska det vara möjligt att ordna måltider i hemmet under hela dygnet på samma sätt och till samma kostnad som på äldreboenden. Det ska också finnas dietister anställda i samtliga av stadens fyra regioner.

Äldres boende

En förutsättning att få bo kvar hemma så länge man vill är att man får den hjälp i hemmet man behöver och inte känner sig ensam och isolerad. Teknik i hemmet för äldre är ett sätt att öka tryggheten. Närhet och tillgång till träffpunkter är också väsentligt. Det är även viktigt att man känner trygghet i vetskapen att när man inte längre kan eller vill bo kvar hemma kommer man att få en plats på ett äldreboende. Par som vill bo ihop ska få göra det trots att bara en av makarna har behov av äldreboende.

En del äldre tvingas att flytta då deras bostad inte är anpassad för de behov de har. För att äldre ska kunna bo kvar hemma längre måste kommunen, i samarbete med de privata fastighetsägarna, arbeta med att bygga lägenheter som redan från början är tillgänglighetsanpassade. Det är även viktigt att underlätta lägenhetsbyten inom fastigheterna. Att arbeta bort enkelt avhjälpna hinder i redan befintliga hus är ett annat sätt att anpassa för olika människors behov.

I Göteborg behöver antalet trygghetsboenden öka. Ett trygghetsboende är vanliga lägenheter som är anpassade till äldres behov. Ofta har de tillgång till gemensam matsservering, samlingslokaler för aktiviteter och hobbyverksamhet. Meningen är att man som yngre pensionär ska kunna flytta in i ett boende där man vet att man kan bo kvar länge. Kommunen har startat sitt arbete med detta men det behöver intensifieras ytterligare.

Många äldre med utländsk bakgrund tappar det svenska språket när man blir äldre, därför behövs det fler avdelningar på äldreboende för olika språkgrupper. Äldre ska ha möjlighet att regelbundet komma ut och delta i olika aktiviteter. Här kan volontärer vara ett komplement till den ordinarie personalen för att genomföra detta. Vi vill förbättra utemiljön för de äldre i

särskilda boende. Fler trädgårdar till våra äldreboenden ska därför anläggas.

Hemsjukvård

Hemsjukvård handlar inte bara om att ta hand om äldre.

Hemsjukvården behandlar alla patienter i behov av vård i hemmet.

Utvecklingsarbetet i den avancerade hemsjukvården och den palliativa vården ska fortsätta så att samverkan mellan hemsjukvård, hemtjänst, primärvård och länssjukvård fördjupas ytterligare.

Kristdemokraternas förslag

- Tillämpa Lagen om Valfrihet (LOV) i Göteborg.
- Inrätta en kommunal äldreombudsman.
- Inrätta fler träffpunkter och trygghetsboenden

För personer med funktionsnedsättning

Den ovillkorliga principen om alla människors lika värde förändras inte av en funktionsnedsättning. En person med funktionsnedsättning ska inte betraktas som ett föremål för särskilda åtgärder utan ska ses som en person med lika rätt och lika möjligheter att bestämma över sitt liv och få sina behov tillgodosedda. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt barn med funktionsnedsättning eftersom dessa sällan kan hävda sina rättigheter med samma kraft som vuxna. Exempelvis är det viktigt att barn inte diskrimineras när det gäller personlig assistans och färdtjänst.

Tillgänglighet

Personer med funktionsnedsättning har som alla andra rätt att ta del av kommunens service. Det ställer krav på den fysiska tillgängligheten, men också på att kommunen gör till exempel informationsmaterial tillgängligt för personer med olika funktionsnedsättningar. Samverkan med handikapporganisationerna är viktig för att uppmärksamma de brister som finns i samhället och även verka förebyggande. Kommunen ska vara en föregångare i arbetet med att avhjälpa hinder för personer med funktionsnedsättning. Kommunen ska bistå företagare med råd och stöd för att öka den fysiska tillgängligheten i Göteborg.

För att en funktionsnedsättning inte ska bli till ett onödigt stort hinder måste man ha tillgång till och fria möjligheter att välja mellan de hjälpmedel och det stöd som finns. Väntetiderna för hjälpmedel ska kortas väsentligt.

Arbete och sysselsättning

Stadsdelsnämnderna ska anpassa den dagliga verksamheten till individernas behov och önskemål. Personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att förvärvsarbeta eller studera. Göteborgs Stad som arbetsgivare ska vara en förebild i detta avseende. Kommunen ska aktivt arbeta med en ”head hunting-funktion” som kan hjälpa fler personer med funktionsnedsättning till en anställning.

Bostäder

Det är kommunens ansvar att se till att personer som på grund av sin funktionsnedsättning är i behov av bostad med särskilt stöd får detta. Kommunens arbete med denna fråga måste intensifieras. För att kunna motsvara det behov som finns krävs att det skapas ett varierat bostadsutbud. Det behövs fler servicebostäder och lägenheter i det ordinarie bostadsbeståndet så att boenden med särskilt stöd inte upptas av personer som kan bo i vanliga lägenheter.

Färdtjänsten

För att utveckla framtidens färdtjänst måste andelen personer med funktionsnedsättning som nyttjar kollektivtrafiken öka. Ett minskat nyttjande av färdtjänsten får inte ske på bekostnad av rörelsefriheten för den enskilde. För att stimulera ett ökat nyttjande av kollektivtrafik istället för färdtjänst ska nolltaxa erbjudas resenärer med färdtjänsttillstånd.

De som beviljas färdtjänst ska inte få sina resor begränsade. Beviljandet av ledsagare ska göras utifrån behov även i anslutning till resan och inte, som idag, enbart baserat på behovet under själva resan.

Kristdemokraternas förslag

- Öka andelen bostäder anpassade till personer med funktionsnedsättning
- Utgångspunkten i beviljandet av färdtjänst ska vara obegränsat antal resor
- Råd och stöd till företagare för att öka tillgängligheten ska ges

Social välfärd

Individ- och familjeomsorg

Individ- och familjeomsorgens uppgift är att stödja, hjälpa och skydda utsatta personer och grupper i samhället. Dessa ska i sin verksamhet arbeta med nätverksbyggande både inom förvaltningens olika verksamhetsområden och med andra i samhället verksamma stöd- och hjälpinstanser.

Individ- och familjeomsorgen ska även arbeta förebyggande då små insatser i ett tidigt skede, utöver ökad livskvalitet, även leder till minskade kostnader i ett längre perspektiv. Det är i detta sammanhang av stor vikt att det finns ett utvecklat samarbete mellan socialtjänst, skola, fritidsverksamhet, och polis.

Arbetet med att minska beroendet av försörjningsstöd ska intensifieras. Passivt beroende av försörjningsstöd måste i större omfattning bytas mot aktiva åtgärder för att öka den enskildes livskvalitet. Samordning av Försäkringskassans, primärvårdens, Arbetsförmedlingens och socialtjänstens resurser ska utvecklas vidare inom bland annat Samordningsförbunden. Barnperspektivet skall vidareutvecklas inom socialtjänsten.

Missbruks- och beroendevård

Staden ska arbeta aktivt för att minska alla former av missbruk. Den behandling som erbjuds varierar idag stort mellan olika stadsdelar. Socialstyrelsens nationella riktlinjer på området skall därför efterföljas. De metoder som används ska vara evidensbaserade och det måste upprättas tydliga individuella behandlingsplaner. Det är även viktigt att det finns rutiner för att säkerställa samverkan med sjukvården kring personer med samsjuklighet, det vill säga personer som både är missbrukare och lider av psykisk sjukdom. Även frivilligorganisationernas viktiga arbete och kunskap måste bättre tas tillvara.

För att intensifiera arbetet mot missbruk satsas särskilda medel på att stärka socialsekreterarnas arbete. Det framgångsrika system som använts inom sjukvården med en så kallad kömiljard appliceras på missbruksvården i Göteborg för att uppmärksamma och stärka enheter som bedriver en framgångsrik missbruksvård.

Barn i riskzonen

Barn som lever i dysfunktionella familjer behöver extra hjälp och stöd. Det kan till exempel handla om barn som bevittnat eller utsatts för våld i hemmet, barn till föräldrar med missbruksproblem eller psykisk sjukdom eller barn vars förälder avtjänar fängelsestraff. Det är därför viktigt att det finns tillgång till särskild hjälp, som till exempel familjerådgivning, utredningslägenheter och multiprofessionella arbetsteam. Stödet måste ges med respekt för familjens integritet och med barnet i centrum.

Gränser mellan olika huvudmän får inte utgöra hinder för hjälp till dessa barn. Socialtjänsten får idag alltför sent del i ansvaret för många av dessa barn och ungdomar. Ofta är problemen då redan befästa och svårare att komma tillrätta med.

Det är även viktigt att kommunen stödjer och tar tillvara det ideella arbete som utförs av olika föreningar för dessa barn.

Det finns idag ett stort behov av små enheter där barn med traumatiska upplevelser, under en kortare tid, kan få ”landa” i en något mer skyddad miljö än den som den ordinarie förskolan utgör. Dessa mindre enheter ska förslagsvis bemannas med erfaren förskolepersonal som genomgått krisutbildning, samt ha god tillgång till psykologisk kompetens.

Familjehemsplacerade barn

För barn som lever i en familj där situationen av olika anledningar blivit ohållbar är det viktigt att det finns platser där man kan leva i trygghet. Det är därför viktigt att det finns familjehem och hem för vård och boende, så kallade HVB-hem. Vid dessa placeringar ska barnperspektivet alltid vara centralt. För att så långt som möjligt garantera alla barns trygghet måste tillsynen av familjehemsplacerade barn förbättras kraftigt. De metoder som används av socialtjänsten behöver utvecklas. Arbetssätt som testas i enskilda stadsdelar måste spridas till hela staden, om de visar sig framgångsrika.

Hemlöshet

Kommunen har en skyldighet att säkerställa att alla invånare har tak över huvudet, men att hemlöshetsproblematiken är kommunens ansvar innebär inte att kommunen ska bedriva all verksamhet i egen regi. Frivilligorganisationerna fyller en mycket viktig funktion. Då det finns flera olika former av hemlöshet är det viktigt att det också finns flera olika sorters åtgärder. Vi vill därför att man i större utsträckning arbetar med individuella lösningar för att var och en ska hamna rätt från början, och ges rätt insatser utifrån behov och förutsättningar. För att detta ska bli möjligt vill vi vidareutveckla samarbetet med frivilligorganisationerna, samt med psykiatrin och sjukvården.

Den hemlöses problem är ofta både sociala och bostadsmässiga. Sociala problem kan oftast lösas mycket bättre inom ramen för ett stabilt boende. Boende skall därför i större utsträckning ses som en grundläggande del i att ordna upp sitt liv, snarare än en belöning.

Flyktingmottagande

Människovärdet är grundläggande för ett civiliserat samhälle och känner inga nationsgränser. Göteborg har en medmänsklig skyldighet att verka för en human och öppen hjärtig attityd till flyktingar. Den medmänniska som är i behov av vårt stöd ska vi efter bästa förmåga försöka hjälpa. Flyktingmottagandet kan bli bättre och staden måste inta en aktiv roll i det tidiga flyktingmottagandet.

Kristdemokraternas förslag

- Stimulera goda insatser i missbruksvården
- Förbättra tillgången till psykologisk kompetens för hemlösa
- Skapa en korttids-förskola för traumatiserade barn

Utbildning

Utgångspunkten i kristdemokratisk utbildningspolitik är att alla är unika och därför lär på olika sätt och under olika lång tid. Skolan ska ge förutsättningar för varje enskild elev att utveckla sina talanger och att ge elever i behov av särskilt stöd den hjälp de behöver så tidigt som möjligt under skolgången. Den nya skollagen ställer höga krav på såväl huvudmän, rektorer som pedagoger vilket skapar nya möjligheter att förmedla kunskap för att ge våra barn och ungdomar en bra utbildningsgrund att stå på. Göteborg har alla förutsättningar att bli en kunskapsstad av rang, men tyvärr finns det mycket kvar att göra innan vi är där.

Det största förbättringsområdet handlar om det systematiska kvalitetsarbetet. Skolorna, stadsdelarna och kommunen centralt måste gå hand i hand i arbetet med detta betydelsefulla verktyg för att alla elever ska nå målen. Rektorerna ska vara pedagogiska ledare vilket kan kräva andra arbetssätt. Resultatet av de åtgärder som sätts in för respektive elev som riskerar att inte nå målen ska analyseras och utvärderas. I en lärande organisation finns viljan och nyfikenheten att finna bättre vägar för att skapa en skola där alla elever utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

Värdegrundsarbete i skolan

En kombination av medmänsklighet, normer, höga förväntningar och tydlig gränssättning skapar en lugn och harmonisk arbetsmiljö. Lärare och övriga vuxna i skolan har en viktig uppgift i att bekräfta och förstärka vänlighet, omtanke om andra, respekt, ärlighet och pålitlighet. Respekt för demokratiskt beslutade lagar, förståelse för vad ett rättssamhälle är och vad det kräver av medborgarna ska betonas. Arbetet med värdegrunden ska ingå i undervisningen och finnas med i skolornas systematiska kvalitetsarbete. Elevinflytande ska finnas på så många områden som möjligt och öka i takt med elevernas mognad. Skolan ska i sin undervisning förmedla ett internationellt perspektiv och att solidariteten med sina medmänniskor inte stannar vid det egna landets gränser. Arbetet för en hållbar utveckling ska stå i fokus.

Valfrihet och lika villkor

Rätten att välja skola är en demokratisk självklarhet i ett pluralistiskt samhälle. Denna rätt slås bland annat fast i

Europakonventionen. Mångfalden av skolor ger den enskilde eleven möjlighet att få en utbildning som passar just honom eller henne. Friskolor stimulerar till pedagogisk och organisatorisk förnyelse, ökar flexibiliteten och ger större valfrihet för eleverna.

För att öka elevers och föräldrars valfrihet och samtidigt säkerställa resurser till skolan vill vi införa en skolpeng. Skolpengen innebär att en grundsumma följer eleven och tillfaller den skola han eller hon väljer att gå i. Utöver grundpengen ska en tilläggsresurs betalas ut för elever i behov av särskilt stöd. Med skolpeng garanteras att pengarna går till skolan och inget annat.

Kompetenta pedagoger

Kompetenta och engagerade lärare är skolan viktigaste resurs. All utbildning är beroende av att lärare och annan pedagogisk personal ges möjlighet att fokusera på sitt huvudsakliga uppdrag; att förmedla kunskap och rusta barn och unga med färdigheter för framtiden. Det är därför viktigt att utrymme för fortbildning och planering. De administrativa uppgifterna får inte vara så betungande att de tar tid från undervisningen. De senaste åren har inneburit stora förändringar inom den svenska skolan. En ny läroplan och nytt betygssystem har införts. För att dessa ska kunna omsättas i praktiken krävs fortbildning.

Motverka mobbning

Alla tendenser till våld, mobbning, kränkande tillmälen och uttryck för främlingsfientlighet och rasism i skolans värld ska motverkas med konsekvens och tydlighet på ett tidigt stadium. Rektorn har ansvaret för att handlingsplanen efterlevs och utvärderas årligen. Det är dock inte bara skolpersonalens ansvar, utan även föräldrars delaktighet är nödvändig.

Lugn och ro i skolan

Trygghet, arbetsro och ordning i skolan är grundläggande förutsättningar för en god lärandemiljö. Det är viktigt att skolpersonal reagerar när elever skolkar, kommer för sent till lektioner eller stör under lektioner. Det ska därför finnas rutiner som tydliggör på vilket sätt skolpersonal kan ingripa vid störande eller hotfulla situationer, och att dessa rutiner är väl kända och används på skolorna.

Elevhälsovården

Barns hälsa, framför allt den psykiska, har försämrats under senare år. De flesta experter är dock eniga om vikten av att barn och ungdomars svårigheter uppmärksammas i tid, och att de tillsammans med anhöriga erbjuds insatser tillräckligt tidigt för att vända en negativ utveckling. Genom regelbundna hälsokontroller och hälsosamtal kan elevhälsovården tidigt identifiera barn i riskzonen. Elevhälsovården ska stärkas.

Simundervisningen

Enligt gällande läroplan ingår krav på simfärdighet i sjätteklass. Med tidiga insatser för att öka simkunnigheten skapas möjligheten att alla elever kan nå läroplanens mål. Stadsdelarna tillsammans med Idrott- och föreningsnämnden måste hitta gemensamma lösningar som skapar förutsättningar för att nyttja de kommunala simanläggningarna för simundervisning under skoltid i så tidig ålder som möjligt.

Modersmåslärarna – en länk mellan skolan och hemmet

En outnyttjad resurs inom skolan är modersmåslärarna. Det innebär stora pedagogiska vinster om modersmåslärarna kan arbeta med studiehandledning och ämnesundervisning på elevens modersmål. Föräldrar ges en mer direkt kontakt med skolan genom att de kan kommunicera på sitt modersmål med läraren. För nyanlända elever spelar modersmåslärarna en viktig roll.

Fortsatt satsning på IKT

En fortsatt satsning på informations- och kommunikationsteknik (IKT) i skolorna är nödvändig för att Göteborgs barn och ungdomar ska stå sig i konkurrens med andra barn och ungdomar i världen. Tillgången till IT och datorer skall inte bero på i vilken stadsdel man går i skolan. De tekniska hjälpmedel som finns måste komma de elever som behöver dem till del. Att inrätta Skoldatatek i varje stadsdel är ett sätt att stärka stödet för elever i behov av särskilt stöd.

Inrätta en specialpedagogisk nämnd

Vi anser att det behövs en specialpedagogisk nämnd för att samordna de resurser som finns för elever i behov av särskilt stöd i Göteborg. Runt de elever som behöver både skolans

specialpedagogiska stöd och sjukvårdens stöd för att nå målen måste samverka öka. Elevhälsovården kan många gånger fungera som en länk mellan skolan och andra aktörer som finns runt eleven.

Särskolans elever och elever med andra funktionsnedsättningar ska alltid erbjudas val mellan individintegrering i grundskola och sammanhållen grupp. För att det fria valet av skola ska bli lika för alla elever ska skolskjutsansökan ligga på en specialpedagogisk nämnd.

Locka högutbildade lärare till gymnasieskolorna

Vi vill höja kvaliteten inom gymnasieskolorna genom att locka högutbildade lärare till gymnasierna med hjälp av ett ökat antal tjänster knutna till lektorat samt genom att erbjuda redan verksamma lärare kvalificerad kompetensutveckling. Vi vill att ersättningssystemet till kommunala gymnasieskolor ska bygga på den prislista som GR (Göteborgsregionen) har.

Satsa på sfi-undervisning, validering och grundskolekompetens

Vuxenutbildningen ska svara både mot individens och mot arbetsmarknadens behov. Den ska tillhandahålla både praktiskt inriktade program med till exempel lärlingsplatser och studieförberedande teoretiska program. De områden som ska prioriteras är sfi-undervisning, validering, grundskolekompetens och kvalificerad yrkesutbildning. Målet ska vara att alla som har ofullständiga gymnasiebetyg ska ges möjlighet att komplettera dessa. Även folkhögskolorna utgör en viktig del av vuxenutbildningen.

Kristdemokraternas förslag

- Fortsätta satsningen på IKT och datorer
- Förstärka elevhälsovården
- Minska lärarnas administrativa börda
- Rikta insatser på fortbildning kring ny läroplan och betygssystem

Ett tryggare Göteborg

Trygga familjer och en god skola är de bästa brottsförebyggande verktygen. Insatser för att stödja föräldrar i deras roll är tillsammans med satsningar på barnomsorg och skola viktiga insatser för ett tryggare Göteborg. Den andra framgångsfaktorn i det brottsförebyggande arbetet är tidiga insatser. Ju snabbare ett barn eller en ungdom som har problem kan identifieras, desto större är möjligheten till tidiga insatser. Ett nära samarbete mellan skolan, elevhälsovården, socialtjänst och polis är här avgörande.

Alla göteborgare ska kunna röra sig tryggt i hela staden, i alla miljöer och alla tider på dygnet. Göteborg ska präglas av det öppna, mänskliga samhällets trygghet. Nedskräpning och klotter skapar en känsla av otrygghet och otrevnad i staden. Ljus, öppenhet och folk i rörelse ger trygghet där mörker, slutenhet och ödslighet skapar otrygghet. Det krävs därför fler papperskorgar som töms ofta, och snabbare tag mot klotter.

Den organiserade brottsligheten

Huvudansvaret för att bekämpa den organiserade brottsligheten ligger på polisen, där kommunen är en viktig samverkanspart i detta arbete. Kunskapscentret mot organiserad brottslighet är en viktig samverkansfaktor som kan bidra till att den organiserade brottsligheten bekämpas.

Även smuggling är en form av organiserad brottslighet som samhället måste motverka. Kommunen ska bistå polisen i arbetet mot otillåten försäljning av alkohol, som förekommer helt öppet inom kommunen.

Trygghet för de mest utsatta

Våld i nära relationer sker oftast inom hemmets väggar och kan därför vara svårt att upptäcka. Det kan kompliceras ytterligare av brottsoffret har en beroendeställning till förövaren. Kommunen måste fortsätta att stärka arbetet för att skydda brottsoffren. Det får till exempel inte vara så att människor tvingas leva kvar i destruktiva relationer på grund av att de inte hittar någon ny bostad. Många unga kvinnor upplever otrygghet på vägen hem nattetid och för unga män kan krogkön vara en särskild riskmiljö. Våld eller hot om våld på grund av etnisk bakgrund, religiös tillhörighet eller sexuell identitet är fortfarande en verklighet i vår

stad. I jämförelse med andra städer i landet är homo-, bi- och transpersoner en utsatt grupp i Göteborg. Många äldre känner å sin sida otrygghet inför att gå ut kvällstid. Rätten att känna sig trygg gäller alla, utan undantag. För att öka tryggheten krävs olika konkreta åtgärder för varje utsatt grupp, som till exempel ökat stöd till kvinnojourer och åtgärder i den fysiska miljön.

Brottsoffer är ofta i behov av hjälp och stöd efter den traumatiska upplevelse som det innebär att bli utsatt för brott. Dialog och medling är i detta sammanhang viktiga projekt som erbjuder brottsoffer och gärningspersoner en möjlighet att mötas efter allvarliga brott för att samtala om brottet och dess följder tillsammans med erfarna medlare.

Kristdemokraternas förslag

- Stärka det brottsförebyggande arbetet
- Kommunen ska samverka med polisen mot brottslighet
- Fortsätta stödja arbetet för brottsoffer

Stadsutveckling

Stadsutveckling berör många politikområden och komplexa frågeställningar som ytterst handlar om hur vi skapar en stadsmiljö som är både ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar. Stadsplaneringen ska främja barnens behov, möten mellan människor och bidra till ökad trygghet. Ljus, öppenhet och folk i rörelse ger trygghet där mörker, slutenhet och ödslighet skapat otrygghet. Bevarandet av äldre bebyggelsemiljöer, landmärken och grönområden skänker trygghet och identitetskänsla där storskalighet och rå betong kan ha motsatt effekt.

Stadsutvecklingen är en viktig faktor i det som sätter ramarna för vårt sociala liv. Medborgarnas möjlighet till dialog och inflytande i gestaltungsfrågor och markanvändning är en av nycklarna till en transparent och god samhällsutveckling.

Bostadsområden ska utformas på ett sätt som inbjuder till social samvaro och ett gemensamt ansvar för den yttre miljön. Detta skapar både trivsel och trygghet för de boende. Här har tydligare trygghetsbeskrivningar i planprocessen viktiga roller att fylla. Fler bostäder kan skapas genom förtätning och med höga hus på lämpliga platser i centrala eller halvcentrala lägen. Vid planeringen av nya bostads- och handelsområden bör särskilt miljöhänsyn samt närhet till kollektivtrafik beaktas.

Närheten till daglig service är viktig för dem som saknar bil eller av andra orsaker har svårt att förflytta sig i staden. Kommunen ska även samarbeta med den lokala handeln för att möjliggöra de små torgens överlevnad. Levande lokala torg har i sig själva kulturhistoriska bevarandevärden.

Stadens expansion ska ske på ett sådant sätt att staden växer från kärnan och utåt. Samtidigt som stadens förtätas måste behovet av ny bebyggelse vägas mot värdet av den mark som tas i anspråk. Barns behov av utrymme för lek och spontanidrott ska beaktas i planskedet. Ett sätt kan vara att mer aktivt arbeta med gröna takterrasser. Det ska planeras för att i möjligaste mån behålla tysta zoner och gröna stråk.

Ansvariga nämnder och bolag ska verka för att fler ges möjlighet att odla. Den stadsnära odlingen är inte bara ekologiskt smart, den skapar även gröna mötesplatser mellan människor.

Göteborgs bebyggelse speglar vår historia och vårt kulturarv och ska behandlas varsamt. Rivningar, kraftfulla renoveringsintrång och nybyggnation måste ses utifrån perspektivet att stadens historia även fortsättningsvis ska finnas levande. Förändringar av stadsbilden måste ske varsamt med stor hänsyn till omgivningen.

Staden behöver förbättra sitt arbete med marktilldelning för byggande av bostäder och verksamheter. Processen behöver bli både öppnare och lättare för utomstående att ta del av. Fördelning av tomter via tomtkön ska öka och prisbilderna ses över.

Förbättra byggprocessen

Den kommunala planprocessen måste bli både snabbare och effektivare. Trögheten i systemet riskerar att hämma investeringsviljan. Den lägger onödiga hinder i vägen för en högre exploateringsgrad av nya bostäder. Om inte trögheten arbetas bort finns en risk att utvecklingspotentialen i Göteborg sjunker vilket är ett hot mot vår gemensamma konkurrenskraft. Långa kötider för nya planer måste kortas.

Kommunen ska anstränga sig för att öppna den göteborgska marknaden för fler entreprenörer i alla delar av processen.

Kristdemokraternas förslag

- Trygghetsbeskrivningar ska ingå i detaljplanearbetet
- Värna kulturhistoriskt intressanta miljöer
- Utveckla de lokala torgen
- Utveckla den stadsnära odlingen

Bostäder

Göteborg ska präglas av blandad bebyggelse med olika former av upplåtelseformer. Göteborg ska arbeta för att öka andelen hyresrätter i de delar av staden som domineras av villor och bostadsrätter. På samma sätt är det viktigt att öka andelen bostadsrätter och andelen småhus där så är möjligt, i de områden som domineras av hyresrätter. Ett breddat utbud av upplåtelseformer är ett steg för att pressa tillbaka bostadssegregationen.

Det storskaliga byggandet behöver inte nödvändigtvis vara det billigaste sättet att bygga. Om processen ska gå snabbare och billigare måste nya vägar testas. En väg kan vara att öka de småskaliga projekten, ibland inom ramen för det stora projektet. En annan väg kan vara att testa mer av självförvaltning redan under byggprocessen. Försök som gjort visar på att vinsterna kan vara betydande om hyresgästerna tidigt bjuds in till att påverka val av material och inköp.

Studenters behov av billiga bostäder ska prioriteras. Bostadsutbudet ska över tid möta de demografiska förändringarna med de efterfrågeförskjutningar som följer där av. Kommunen bör underlätta konvertering av befintliga kontor till bostäder.

Bättre villkor för tomträtter

När tomträtten infördes var syftet att erbjuda människor med lägre inkomster möjlighet att hyra tomt av kommunen för att kunna bo billigare i egna hus. Den principen tycks inte längre gälla. Denna utveckling behöver vändas. Tomträttsavgäldernas utvecklingstrend behöver dämpas och på sikt frikopplas från taxeringsvärdenas utveckling. Det kan vara lämpligt att använda konsumentprisindex som uppräkningsfaktor för avgäldernas utveckling. Tomträttsinstitutets olika lagstiftningar behöver en ordentlig genomlysning. Villkoren för friköp av tomträtt ska ses över.

De kommunala bostadsbolagen

De kommunala bostadsbolagen har tillkommit för att kunna erbjuda medborgarna bra och billiga bostäder. Uppfyller inte de kommunala bostadsbolagen detta syfte har de inte längre någon funktion som kommunägt bolag. Den kommunalt ägda

Framtidenkoncernen har en sådan dominans på Göteborgs hyresmarknad att en försäljning av vissa delar av koncernens fastighetsbestånd kan övervägas. Men när kommunala fastigheter eller bolag avyttras måste det vägas mot annan nytta som bolaget eventuellt bidrar med. Det kan till exempel handla om tillgänglighetsanpassning och trygghetskapande åtgärder i närområdet.

Vid såväl nybyggnation som ombyggnation är det viktigt att hyresgästerna har möjlighet att påverka standarden i sin lägenhet. Hyresgäster ska även uppmuntras att bilda så kallade självförvaltningsområden, där en stor del av fastighetens och närmiljöns underhåll och service sköts av de boende.

Kommunen ska, via sina bostadsbolag, inte motverka omvandling från hyresrätt till bostadsrätt, särskilt i kommunens ytterområden. De kommunala bostadsföretagen får i uppdrag att arbeta fram projekt för att skapa ägarlägenheter i Göteborg.

Problematiken kring trångboddheten behöver en bättre hantering. Berörda bolag och nämnder ges i uppdrag att tillsammans finna flexibla och långsiktiga lösningar för att täcka behoven.

Kristdemokraternas förslag

- Öka mångfalden av upplåtelseformer
- Underlätta friköp av tomträtt
- Skapa ägarlägenheter

Kultur

Kultur är ett mångfacetterat begrepp som berör många områden. I vardagligt tal avses kanske främst konst, teater, musik och annan konstnärlig verksamhet, men kulturen berör fler områden. Stadens kulturhistoriska bebyggelse är ett exempel. Genom kulturen får vi tillgång till vår historia, mening i nuet, visioner för framtiden och möjlighet att ingå i ett sammanhang. I en god kulturpolitik ingår det att förvalta såväl det materiella som det immateriella arv som finns i Göteborg.

Det är viktigt att barn och ungdomar tidigt kommer i kontakt med kultur i skolan och att de inte enbart får lära sig att konsumera kultur, utan även ges möjlighet att skapa själva. Kultur- och musikskolan fyller en viktig funktion när det gäller att väcka barns och ungdomars intresse för kultur. Det är därför viktigt att denna verksamhet är tillgänglig för alla barn. För att fler ska få möjlighet att själva vara med och skapa ska möjligheterna att införa en kulturskolpeng utredas. En sådan peng ska kunna användas av elever för att välja kulturskola utifrån egna intressen och förutsättningar. Även för boende på stadens äldreboenden ska kulturen göras mer tillgänglig.

Vi har alla ett gemensamt ansvar att förvalta tidigare generationers kulturella arv. Men vi har även ett ansvar att själva bidra till en kulturell utveckling. Detta förutsätter ett brett deltagande i stadens kulturliv och därför är det viktigt att Göteborgs Stad stödjer utövandet av kultur. Genom att uppmuntra människor till att utveckla och förverkliga sina intressen och talanger skapas förutsättningar för en levande kultur.

Konstnärliga uttryck besitter en märklig kraft att tala till vårt innersta och påverka vår känsla och tanke. Just därför har staten i alla tider försökt att kontrollera och sätta gränser för konstnärliga uttryck. Exemplet avskräcker, men lär oss att gränsen mellan konst och propaganda är tunn. Konsten måste därför alltid stå fri från politisk styrning.

Det göteborgska kulturarvet har alltid berikats av människor med annan kulturell bakgrund än den svenska. Det är därför en viktig uppgift att stödja minoritetens egna insatser att bevara och utveckla de kulturella drag de själva anser viktiga. För att visa på det mångkulturella arvet i den göteborgska kulturen ska stadens

museer forma en utställning som tar avstamp i och lyfter fram vårt mångkulturella arv i Göteborg. Målet ska vara att denna utställning är en del av firandet av Göteborgs 400-årsjubileum.

För att museernas rika utbud och verksamhet ska komma fler göteborgare till del krävs att de arbetar utåtriktat och pedagogiskt med exempelvis temautställningar. Samarbetet med skolorna ska öka så att fler barn och ungdomar tidigt kommer i kontakt med och får möjlighet att ta del av museernas fantastiska utbud.

Offentlig konst är berikande och skapar intressanta miljöer för medborgarna. Den bidrar även till att ge byggnader ett både kulturellt och ekonomiskt mervärde. Då det för tillfället byggs mycket i Göteborg är det angeläget att säkerställa att de kommunala bolagen tillämpar den så kallade 1 % - rekommendationen som anger att en procent av kostnaderna vid kommunala byggprojekt bör användas till konstnärlig utsmyckning. 1 % - rekommendationen omformas därför till en bindande regel för de kommunala byggprojekten i syfte att ytterligare försköna Göteborg.

Biblioteken är en av de mest utnyttjade kulturinstitutionerna. Den unika plats för läsning, informations- och kunskapsökning, folkbildning och möten som biblioteken utgör ska värnas. För att förbättra helhetssynen och få en jämnare kvalitet över hela staden ska biblioteken organisatoriskt underställas kulturnämnden. En litteraturhusverksamhet ska finnas inom ramen för Stadsbibliotekets verksamhet. Stadens kulturinstitutioner ska hålla sig uppdaterade med den tekniska utvecklingen och hitta nya sätt att nå ut. Till exempel kan utlåningen av e-böcker bli mycket större.

Kristdemokraternas förslag

- Biblioteken ska utvecklas och hålla en hög kvalitet över hela staden.
- Alla elever skall erbjudas plats i den kommunala kulturskolan.

Fritid

En levande demokrati är beroende av ett vitalt föreningsliv. Utan det ansvarstagande och det ideella engagemang som odlas i föreningslivet skulle vårt samhälle inte fungera.

Människor mår bra, trivs och utvecklas i gemenskap med varandra. Här fyller det civila samhället och föreningslivet en mycket viktig funktion, inte bara ur ett folkhälsoperspektiv. Föreningar är också viktiga ur ett integrations- och mångfaldsperspektiv och kan på många sätt fungera som en naturlig väg in i samhället för de som upplever sig stå utanför. Projekt och satsningar där det civila samhället vill genomföra integrations- och mångfaldsarbete är viktiga.

Det kommunala föreningsstödet ska i första hand inriktas mot barn- och ungdomsverksamhet. Det är viktigt att man i beslutsprocessen lyssnar till ungdomars olika behov och önskemål. Vid utformningen av stödet är det viktigt att flickor och pojkar ges lika förutsättningar till fritidsaktiviteter. Göteborgs Stad har valt andra regler för sin bidragsgivning än vad många andra kommuner och Riksidrottsförbundet har gjort. Reformens effekter ska skyndsamt utvärderas och vid behov justeras.

Idrotten är Sveriges största folkrörelse. Grunden för idrotten som folkrörelse utgörs av många personers ideella insatser. Kommunen ska uppmuntra och stödja dessa ideella föreningar i deras arbete. Särskilt viktigt för stadens ungdom är det arbete som ledarna inom ungdomsidrotten utför. Dessa fungerar ofta som förebilder för ungdomarna och kan verka som ett stöd även i det privata livet. Vi vill därför lägga extra kraft vid att stödja rekryteringen och utbildningen av ungdomsledare. Stadens föräldrar ska känna sig trygga med att kommunen kan fungera som stöd- och rådgivare till föreningslivet i synnerhet gäller det arbetet mot kränkningar och övergrepp mot barn.

Människan mår, oavsett ålder, bättre om hon vårdar sin kropp. I första hand är detta ett personligt ansvar. Men en personligt negligerad träning kan, i sin förlängning leda till ett ökat kostnadstryck på det offentliga för ökade vårdinsatser. Förebyggande frivårdsarbete i form av stimulans för träning är därför en ren besparingsåtgärd för det offentliga men också en möjlighet att skapa trivsel och ökad livskvalitet för medborgarna. Kommunen ska på olika sätt medverka till att rörelse och aktivitet

för alla åldrar. Platser för spontanidrott och träning kan bevaras och utvecklas. Äldres idrott och friskvård ska uppmärksammas. Tillgängligheten till våra idrottsanläggningar måste bli bättre. Olika riktade satsningar ska stimulera äldres idrottande.

Det ska vara enkelt för ideella organisationer att nyttja kommunens lokaler. Det är ett resursslöseri att många skolor står tomma under kvällar, helger och skollov.

En viktig aspekt av föreningsstödet är möjligheten att motverka segregation. Göteborgs Stad ska därför särskilt stödja föreningar som arbetar integrationsfrämjande och för personer med funktionsnedsättning. Dessa föreningar kan vara berättigade stöd för sin föreningsverksamhet såväl för sin verksamhet riktade för personer för funktionsnedsättning.

Stadsdelarna ska tillsammans med Idrott- och föreningsnämnden måste hitta gemensamma lösningar som skapar förutsättningar för att nyttja de kommunala simanläggningarna för simundervisning under skoltid i så tidig ålder som möjligt.

Kristdemokraternas förslag

- Öka användandet av kommunens lokaler på kvällar och helger
- Fler fritidsgårdar, replokaler och andra lokaler för ungdomar

Trafik

Goda kommunikationer är grundläggande för tillväxt. Det ska vara enkelt, snabbt och säkert att förflytta sig i staden mellan hem, arbete, skola och fritidsaktiviteter. Framkomlighet och minskad sårbarhet av trafiksystemet ska prioriteras.

För en hållbar stadsutveckling måste fler välja gång, cykel eller kollektivtrafik. Kollektivtrafiken måste därför kännetecknas av tillförlitlighet, komfort, turtäthet, korta restider och konkurrenskraftiga prispbilder. Västra Götalandsregionen har övertagit ansvaret för kollektivtrafiken. I det ansvaret följer att utveckla kollektivtrafiken till ett attraktivt och konkurrenskraftigt alternativ, inte minst med hjälp av olika rabattsystem.

Barn och andra oskyddade trafikanters säkerhet ska prioriteras. Vid förskolor, skolor, skolbusshållplatser och äldreboenden ska därför hastighetsbegränsningar till max 30 km/h vara regel.

Fortsatta investeringar av fler, och kontinuerligt underhåll av redan befintliga, cykelvägar är därför angeläget. Gång- och cykeltrafik ska i så stor utsträckning som möjligt skiljas åt.

Flexibla hållplatser på natten

Många göteborgare känner otrygghet när de kliver av bussen på väg hem nattetid. För att minska känslan av otrygghet vill vi på försök införa flexibla busshållplatser under nattrafiken så att resenären själv kan välja var bussen ska stanna.

Utveckla spårtrafiken

Spårvagnen är en miljövänlig form av kollektivtrafik och en del av den göteborgska identiteten. Trafiken behöver emellertid utvecklas. Fler och/eller alternativa spårdragningar och hållplatslägen ska utredas, bland annat för att öka framkomligheten och skapa alternativa linjesträckningar med olika tvärförbindelser. Operalänken ska byggas, så snart det är möjligt. Möjligheten att på vissa sträckor ersätta spårvagn med pendeltåg ska utredas parallellt.

All spårvagnstrafik i Göteborg ska, så långt det är möjligt, skiljas från annan trafik i syfte att undvika störningar och olyckstillbud.

Parkeringar och parkeringsavgifter

För att Göteborgs stadskärna ska behålla sin puls, sin handel och sin utvecklingspotential är det viktigt med en fungerande parkeringsstruktur på rimliga avstånd från centrala staden. En förbättrad nyttjandegrad och ökad effektivitet av befintliga parkeringsanläggningar i centrala staden är av stor strategisk betydelse, inte minst ur ett stadsbyggnadsperspektiv.

Parkeringsavgifternas utveckling ska hållas tillbaka efter att ha stigit kraftigt under några år. Andelen parkeringsplatser för rörelsehindrade får inte minska i centrala staden. Trafiknämnden får i uppdrag att skapa parkeringsplatser enbart för miljöfordon. Huruvida dessa parkeringar ska vara avgiftsbelagda eller inte får trafiknämnden pröva inom ramen för sitt ansvar.

Södra skärgården

Södra skärgårdens framtida utveckling är beroende av bland annat bättre förbindelser och fler parkeringsmöjligheter på fastlandet. En delad skärgårdstrafik mellan Saltholmen och Fiskebäck ska utredas. Även förbindelserna mellan öarna måste förbättras. Eventuellt kan det vara aktuellt med ytterligare broförbindelser mellan vissa öar. För godstransporter bör södra skärgårdens problematik likställas med andra ö-kommuner där det statliga ansvaret är betydande och självklart.

Kristdemokraternas förslag

- Flexibla hållplatser för nattrafiken
- Utred delad skärgårdstrafik mellan Saltholmen och Fiskebäck
- Utred fler och alternativa spårdragningar för spårvagn
- Skapa parkeringsplatser enbart för miljöbilar

Miljö

Ett ansvarsfullt förvaltande av natur och miljö, den så kallade förvaltarskapstanken, är en hörnsten i den kristdemokratiska ideologin. Förvaltarskapstanken innebär en förpliktelse att förebygga och bekämpa miljöförstöring och att bevara och förbättra miljön för kommande generationer.

Miljöförstöring går inte att avgränsa geografiskt. Det är i huvudsak globala problem som kräver gemensamma lösningar. Arbetet med att värna och förbättra vår miljö upphör därför inte vid stadsgränsen eller nationsgränsen. Miljöarbetet måste därför koordineras med såväl nationella som internationella insatser.

Medvetenheten om vårt gemensamma ansvar för miljön måste grundläggas tidigt i livet. Förskola och skola har en viktig roll att fylla i att lära barn och ungdomar en miljömedveten livsstil.

Källsortering, återvinning och kompostering måste öka och leda till att avfallsmängderna minskar samtidigt som kretsloppstänkandet ökar. Den enskildes medverkan till en effektiv och god avfallshandling är helt avgörande. All källsortering, återvinning och kompostering måste uppfattas som meningsfull och genomtänkt för att bli effektiv. Det är först då som uppdraget tas på allvar. Därför måste de små och nära återvinningsstationerna tömmas och städas regelbundet.

Fler fastigheter med avfallskvarnar och sopsugssystem ska etableras på strategiska platser för att om möjligt effektivisera sophandlingen. Upphandling av sophämtning ska ske på ett sådant sätt att mindre bolag inte missgynnas i förhållande till större.

När kommunal utrustning, inventarier och liknande inte längre kan användas och då försäljning inte är aktuell ska kommunen skänka produkterna vidare till välgörande ändamål.

Luftföroreningarna i Göteborg är ett problem som måste tas på allvar. Arbetet med att stimulera till bättre miljöval av transporter måste fortgå. I dagsläget svarar fordonstrafiken för en stor del av utsläppen. Vid all upphandling av fordon ska endast miljöklassade fordon vara aktuella. Undantag kan medges om det finns särskilda skäl. Alla kommunens interna och upphandlade transporter bör så långt möjligt vara miljöcertifierade.

De miljözoner som gäller för den tunga trafiken i Göteborg kan utvecklas vidare, inte minst i den geografiska omfattningen. Men effekterna av miljözonen i kombination med trängselskatterna bör utvärderas innan nya justeringar genomförs.

Kommunen ska på olika sätt verka för att öka nyttjandegraden på varje enskilt fordon där bilpooler kan vara ett.

Göteborg Energi ska i första hand prioritera sina kärnverksamheter. Övriga delar av bolagets verksamhet ska prövas utifrån de nya konkurrensreglerna samt ur ett kommunövergripande nyttoperspektiv.

Göteborgs Stad ska uppmuntra lokal energiproduktion. Samtidigt måste arbetet med att öka energihushållningen fortsätta.

Göteborgs Stad ska sträva efter att fasa ut fossila bränslen till förmån för förnyelsebara energikällor.

Nybyggnation i Göteborg bör sträva efter ett klimatsmart byggande där husens produktions- och förvaltningsprocesser ska ha så låg miljöpåverkan som möjligt. Passivhus i träkonstruktion är utmärkta exempel på just detta.

Konsumentnämnden ska möta den ökande miljömedvetenheten hos göteborgarna genom att erbjuda goda råd och informationer om energi- och miljömässiga val som konsumenter. Nämnden ska också verka för att fler varor och tjänster miljödeklarerar och miljömärks.

Ekologiska och närproducerade livsmedel är betydelsefulla delar i arbetet med att minska miljöbelastningen. Göteborgs Stad ska därför ha minst 25 procent ekologiska livsmedel i sin måltidsverksamhet. Arbetet med att minska svinnet ska fördjupas.

Kristdemokraternas förslag

- Vid upphandling av fordon ska endast miljöklassade fordon vara aktuella
- Utveckla konsumentrådgivningen
- Det klimatsmarta byggandet ska öka

Organisation och ekonomi

Kommunens uppgift är att verka för det gemensamma bästa samt stödja och underlätta livet för dess invånare. Det är kommunen som är till för människorna och deras gemenskaper – inte tvärtom. Stadens organisation ska anpassas så att göteborgarnas egna val möjliggörs. Inriktningen ska vara att inte driva verksamhet i kommunal regi som med fördel kan drivas av annan huvudman. Kommunen ska undvika att ge sig in som aktör på redan fungerande och konkurrensutsatta marknader.

Effektivare organisation

Vi vill ge göteborgarna likvärdig service över hela staden och större inflytande. För att bidra till likställighet och fokus på utvecklingsfrågor ska delegationer skapas under kommunstyrelsen. Dessa ska svara för kommungemensamma riktlinjer inom respektive sakområde och ge stöd åt kvalitetsutvecklingen.

För att renodla stadsdelarnas verksamheter och skapa bättre förutsättningarna för små verksamheter, överförs kvarvarande resursnämndsuppgifter till lämpliga befintliga ansvariga facknämnder, som till exempel en överföring av stadsdelsbiblioteken till kulturnämnden. En kommunövergripande specialpedagogisk nämnd skapas med uppdraget att utveckla och kvalitetssäkra särskolan samt kommungemensamma verksamheter med specialpedagogisk inriktning.

Verksamheter som är inriktade på ungefär samma sak men som drivs under två nämnder och två förvaltningar ska föras samman till en nämnd med förvaltning. Syftet är att effektivisera verksamheten med särskild inriktning på att minimera dubbla funktioner inom ledning och styrning. Nuvarande Utbildningsnämnd och Vuxenutbildningsnämnd bildar den nya Utbildningsnämnden. Nuvarande Färdtjänstnämnden och Trafiknämnden bildar tillsammans Trafik- och Färdtjänstnämnden. I det senare fallet ska särskild hänsyn tas till den pågående översynen av färdtjänsten framtida organisering som idag sker tillsammans med Västra Götalandsregionen och andra kommuner.

Inför kommunal tjänstegaranti

Kommunen ska göra utfästelser rörande vad medborgarna kan förvänta sig av den kommunala servicen. Skulle kommunen inte leva upp till den utlovade utfästelsen ska brukaren kompenseras. Denna form av tjänstegaranti är ett led i arbetet med att förnya och förbättra den kommunala servicen.

Personal

Stadens personal är en viktig faktor i stadens utvecklingsarbete. Personalens möjligheter till delaktighet och initiativtagande ska öka genom att Göteborgs Stad ska premiera egna initiativ som leder till ett effektivare och förbättrat servicearbete. Det är endast genom personalens insatser som kvaliteten inom den kommunala servicen kan förbättras.

Organisationen ska präglas av öppenhet och transparens. Ett kontinuerligt värdegrundsarbete motverkar negativa och oönskade organisationskulturer.

Kommunen ska sträva efter att förbättra sin roll som en attraktiv arbetsgivare. Arbetet med att minska ohälsotalen och förbättra arbetsmiljön måste därför fortsätta. Kommunen ska erbjuda personal arbetskläder, särskilt till traditionellt kvinnodominerade yrkesgrupper, vilka ofta saknar sådana självklarheter. Alla pedagoger inom förskola, grundskola och gymnasium ska inneha en dator för att tillförsäkra att dokumentation kring eleverna och kontakten med föräldrarna sker på ett smidigt, rättssäkert och effektivt sätt. Alla löneförmånerna ska inventeras och därefter göras likvärdiga mellan alla förvaltningar och bolag.

Personalsammansättningen i kommunen ska spegla övriga samhället. Göteborgs Stad ska därför arbeta aktivt för att öka andelen anställda med utländsk bakgrund på alla nivåer, även på chefs- och ledarnivån. Mångfaldsaspekter ska beaktas vid planering, genomförande och uppföljning av beslut, och arbetet ska vara integrerat i hela verksamheten.

Upphandling

Stadens olika upphandlingar ska vara utformade på ett sådant sätt att det inte lägger hinder för det lokala näringslivet att vara med i anbudsprocessen. Upphandlingskriterierna ska kombinera strävan efter god kommunal ekonomisk hushållning, nyttiga effekter för

det lokala näringslivets förutsättningar, sociala och miljömässiga hänsyn. Utgångspunkten ska vara att alla inköp från förvaltningar och bolag ska ske genom de av Upphandlingsbolaget ingångna ramavtalen.

Ekonomi

Konjunkturutvecklingen är på väg upp enligt många bedömare. Det globala läget är fortfarande instabilt. Många länder inom det europeiska samarbetet har fortsatta problem. För Sverige har den en starkt inhemsk köpkraft bidragit till att hålla konjunkturen upp när andra länder gått åt motsatt håll. Vi tror på en fortsatt stark köpkraft för de svenska och göteborgska hushållen är möjlig. Men det kräver en rimlig balans mellan skatteuttag och offentliga insatser. Västra Götalandsregionen har flaggat för en uppjustering av det regionala skattetrycket. Höjningen slår mot göteborgarna och vår köpkraft.

Kommunfullmäktige justerade upp skatten för att möta en då annalkande lågkonjunktur. Den då höjda skatten skulle vara tillfällig. Vi bedömer läget vara moget för att återställa skatten till den nivå som gällde före den tillfälliga höjningen. Detta är möjligt, dels för att stadens ekonomiska läge har blivit stabilare och dels för att den regionala skatten justeras upp. Skattesatsen sänks därför till 20:87.

Nämnderna kompenseras för ökande kostnader motsvarande 2,5% för lokaler samt 1 % för övriga kostnader. Lönekompensationen fastställs till 3% med undantag för de verksamheter som riktar sig till förskola, skolbarnomsorg, vård och omsorg som erhåller 3,5%. Förändringsfaktorn i kommunbidragen för 2013 fastställs till 1,5% med undantag för verksamheter riktade mot förskola, skola, skolbarnomsorg, gymnasie- och vuxenutbildning som fastställs till 0,25% samt 1% för stadsdelsnämndernas övriga verksamheter.

Nämndernas möjligheter att nyttja sina egna kapital kan endast ske efter en särskild prövning av kommunstyrelsen.

I den pågående bolagsöversynen ska alla kommunala bolag genomlysas och inventeras för att pröva vilka bolag som ska behållas och vilka som kan eller ska avyttras. Kommunen bör tillsätta en liknande utredning avseende stadens fastighetsinnehav.

Nämnder och styrelser har en skyldighet att hushålla med skattebetalarnas pengar på bästa sätt. Lagstadgad verksamhet,

fullmäktiges budget- och inriktningsbeslut ska prioriteras av stadens nämnder och bolag i det löpande arbetet.

Det kommuninterna investeringsutrymmet bedöms kunna öka till 8,2 miljarder kronor för perioden 2011 – 2014.

Utgångspunkten för kommunens finansiella mål ska vara en budget i balans och en god budgetdisciplin. Kommunen måste sträva efter att ha en buffert för oförutsedda utgifter. Det kortsiktiga målet är att intäkterna för varje enskilt år ska överstiga kostnaderna enligt balanskravet. En god ekonomisk utveckling måste dock bedömas över en lite längre tidshorisont än det enskilda året, till exempel ett genomsnitt under en konjunkturcykel med fokus på utvecklingstrenden och ett fortsatt investeringsutrymme. Resultatnivån ska anpassas till kommunens riskexponering och eventuella övriga osäkerhetsfaktorer.

Revision

Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket. Därför är det angeläget att utvärdera och kontrollera den kommunala verksamheten. Kommunen måste skapa en miljö där varje anställd känner en stolthet över arbetsplatsen och en stolthet över arbetsinsatsen. En miljö där viljan att göra rätt för sig är mycket högre än den kortsiktiga lockelsen i att begå fel för att gynna sig själv eller någon närstående. Det krävs en ständigt levande värdegrundsdiskussion i organisationen och ett följsamt ledarskap. En pålitlig revision, en fungerande internkontroll med signalsystem för rapportering och korrigerande av felaktigheter är nödvändiga.

Ekonomisk sammanställning 2013-2015, Mkr

	2013	2014	2015
RESULTATRÄKNING			
Verksamhetens intäkter	7 960	8 600	8 750
Verksamhetens kostnader	-30 929	-31 554	-32 764
Avskrivningar	-825	-860	-895
Verksamhetens nettokostnader	-23 794	-23 814	-24 909
Skatteintäkter och kommunal-ekonomisk utjämning m m	24 391	24 911	25 997
Finansiellt netto	-97	-97	-88
Årets resultat	500	1 000	1 000
BALANSRÄKNING			
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar	31 200	32 500	33 800
Omsättningstillgångar	11 300	11 500	11 700
SUMMA TILLGÅNGAR	42 500	44 000	45 500
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	8 650	9 150	10 150
Årets resultat	500	1 000	1 000
SUMMA EGET KAPITAL	9 150	10 150	11 150
Avsättning till pensioner m m	2 700	2 600	2 600
SUMMA AVSÄTTNINGAR	2 700	2 600	2 600
Långfristiga skulder	21 200	21 400	21 600
Kortfristiga skulder	9 450	9 850	10 150
SUMMA SKULDER	30 650	31 250	31 750
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	42 500	44 000	45 500

Ekonomiska ramar 2013, tkr

Kommunstyrelsen; Utbildning

Barnomsorgspeng inklusive vårdnadsbidrag 3 273 000

Barn 1-3 år 145 900 kr¹

Barn 4-5 år 96 600 kr¹

Skolbarnomsorgspeng 613 200

Förskoleklass och skolbarn 46 300 kr¹

Fritidsklubb 15 300 kr¹

Skolpeng 3 522 100

Förskoleklass 42 700 kr¹

Åk 1-6 67 700 kr¹

Åk 7-9 82 600 kr¹

Stödinsatser 638 100

Kvalitetsuppföljning, bedömning av stödbehov mm 157 600

Avgifter -315 700

Summa Utbildning 7 888 300

Kommunstyrelsen; Äldreomsorg samt kommunal hälso- och sjukvård

Hemtjänstpeng 1 250 000

Produktionsersättning boende, hospice mm 2 800 000

Produktionsersättning hemsjukvård i ordinärt boende 300 000

Kvalitetsuppföljning, biståndsbedömning mm 111 000

Intäkter mm -275 000

Summa Äldreomsorg samt kommunal hälso- och sjukvård 4 186 000

Stadsdelsnämnder

Angered 1 054 000

Östra Göteborg 851 800

Örgryte-Härlanda 440 700

Centrum 353 000

Majorna-Linné 554 600

Askim-Frölunda-Högsbo 619 000

Västra Göteborg 551 700

Västra Hisingen 616 300

Lundby 383 400

Norra Hisingen 534 900

Summa stadsdelsnämnder 5 959 400

Nämnder med särskild inriktning

Byggnadsnämnden 80 600

Fastighetsnämnden 18 800

---

¹ Fristående utförare erhåller utöver angivna belopp momskompensation med 6%

Ekonomiska ramar 2013, tkr

Idrotts- och föreningsnämnden	347 500
Kommunledningen	300 400
Kulturnämnden	505 100
Lokalnämnden	-258 900
Miljö- och klimatnämnden	47 800
Ny nämnd för Konsument- och medborgarservice	23 800
Nämnden för specialpedagogik	230 500
Park- och naturnämnden	182 200
Sociala resursnämnden	434 200
Trafik- och färdtjänstnämnden	623 100
Utbildningsnämnden	1 839 100
Valnämnden	1 250
Överförmyndarnämnden	15 800

Särskilda budgetposter

Arkivnämnden	16 300
Fastighetsnämnden; transfereringar	52 500
Göteborg & Co Träffpunkt AB	70 000
Räddningstjänstförbundet Storgöteborg	302 800
Överförmyndarnämnden; arvoden	11 400

Kommuncentrala/ofördelade medel

Arbetsmarknadsinsatser	81 100
Kollektivtrafik; tillköp samt särfakturering	304 000
Personal-/kompetensförsörjning	68 600
Underhållsåtgärder lokaler	100 000
Kvalitetshöjning barnomsorg	20 000
Kommunal Barn- och Familjeombudsman	3 000
Familjestöd	10 000
Elevhälsa	25 000
Datorer i skolan	10 000
Headhunting-enhet	2 000
Insatser för äldre	15 000
Trädgårdssatsningar äldreboenden	5 000
Kommunal Äldreombudsman	3 000
Lärarsatsning (kompetensutveckling mm)	25 000
Entreprenörskap och företagande	15 000
Turism	15 000
Tryggare Göteborg	44 000
Expansion inom funktionshinderområdet	70 000
Utvecklingsmedel inom missbruksvården	5 000

Totalt ekonomiska ramar

23 698 650